

Wij hadden den naam van den auteur niet genoemd, deden dit met opzet niet, alleen het blad. Maar nu komt De Vonk van Schiedam ons een verwijt maken dat wij hem fragmentarisch geciteerd hebben, en niet het geheele stuk dat hij schreef, en hij verzoekt dringend dit alsnog te doen.

Wij zien geen reden om dit te doen, en hebben daartoe ook geen behoefte, zien er ook de noodzakelijkheid niet van in. Onze kritiek betrof ditmaal niet de theorie of het stelsel dat het doen van deze vraag uitsluit, maar het ongelukkige voorbeeld van de dienstmaagd die Petrus verraadde, van de ancilla diaboli, die instrument des duivels was, en waarmede de trouwe prediker vergeleken werd, die in het midden der gemeente een ernstige vraag neerlegt. En voorts het gewagen van religieuze harakiri.

Vervolgens:

Over de vraag zelve, n.l. over het stellen van die vraag in verband met ernstige Verbondsprediking, hoopen wij afzonderlijk te schrijven. Hier betreft het de aloude onderscheiding dat het iets anders is in het Verbond of van het Verbond te zijn, omdat niet alles Israël is wat uit Israël is, en. omdat genade geen erfgoed is.

In terugslag op De Vonks eerste woorden (zie „Ref.“, bl. 407, kolom 3, onderaan) merkt Dr A. Kuyper op:

Dit raakt een persoonlijk element. De Vonk memoreert dat ik over het Verbond wel eens iets gezegd en geschreven heb dat niet altijd aan een ieder welgevallig is geweest. O zeker, ook in zake de verbondaleer zijn verschillende beschouwingen en gedachten, niet alleen nu, maar ook vroeger was dat zoo. Maar als ik ooit iets „onwelgevalligs“ geschreven heb in den trant van ancilla diaboli, of religieuze harakiri voor zelfonderzoek, De Vonk moge mij dat zeggen.

En ten slotte, De Vonk spreekt van een terechtwijzing, die ik zou ontvangen hebben. Had hij maar in eens gezegd waarop hij doelde, nu moet ik min of meer raden. Ik vermoed dat hij het oog heeft op een klacht destijds ter Synode ingebracht over de wedergeboorte van Paulus. Als dat zoo is, dan moge De Vonk leeren onderscheid te maken tusschen een „klacht“ en een „terechtwijzing“, want de Synode heeft die klacht ongegrond bevonden.

De „concretiseerende“ (I) brochure V der N. S. B.

Indertijd betoogden we, dat de befaamde brochure III der N. S. B. — met haar onchristelijke leerstellingen — wel „vervallen verklaard“ was, doch dat dit met geen mogelijkheid als daad van bekeering kon worden aangezien. Ik gaf de gronden aan voor dit gevoelen. Sinds heeft men een vijfde brochure gegeven, waarin enkele nogal vrome zinneljes staan: „een oliedrop op de wateren“; — ik moet er al weer aan denken.

In „Geref. Kb. Zwolle“ schrijft v. W.:

Wij zouden bij 't lezen der vrome vijfde brochure der N.S.B. haast geneigd zijn te denken aan de woorden van Mussert's grooten voorganger Mussolini:

„Wij spelen op alle snaren van de lier: wij spelen van godsdienst, zoowel als van geweld, van kunst evenzeer als van politiek.“

Wat beteekent toch die belijdenis van de souvereiniteit Gods in den mond van de N.S.B.?

De belijdenis, die nu plotseling heet te behooren tot het diepste wezen van het Nat. Socialisme in Nederland?

Als we brochure IV opslaan, om te weten te komen, wat voor godsdienstige ideeën de N.S.B. heeft, (behalve wat we reeds citeerden van „God, de drijfkracht van het nationale leven“) dan lezen we:

„Wij eischen van onze leden de overtuiging, dat er verheven ordeningen bestaan boven de materie. Wij staan op den grondslag der bovennatuurlijke ordeningen.“

Maar uit deze heidensche geloofsformuleering kan niemand een rechte lijn trekken die uitkomt op wat een Christen verstaat onder de Souvereiniteit Gods.

Wantrouwen? Neen, zegt de schrijver:

Wát is er nu wáár, brochure IV of V?

Want beide formuleeringen kán men niet naast elkaar handhaven.

In brochure III, die toch uitgangspunt was van brochure V, — immers is de laatste de concretisering er van — schreef men, geheel in den geest van Darwins evolutie-theorie:

„Door het denken is de mensch bestemd om zijn diepheid tot menscheelheid op te heffen. De bestemming van den mensch is: redelijk te zijn, wat neerkomt op redelijk denken en op (daardoor mogelijk gemaakt) redelijk handelen, wat hetzelfde is als zedelijk handelen; zijn bestemming is zich te ontwikkelen tot geestelijk leven.“

Geestelijk leeft de mensch eerst in zijn waarheid en dit doet hij door, al naar den aard van zijn persoonlijk aanleg, deel te nemen aan het streven der samenleving in den vorm van een behoorlijken staat in stand te houden, en door deel te nemen aan het eigenlijke cultuurleven, d.i. aan kunst, godsdienst, wetenschap of wijsbegeerte.“

Wie deze hier en daar onzinnige denkbeelden op zich laat inwerken, staat verstomd over de „handigheid“, om vanaf 't standpunt van een zuiveren Hegeliaan, die door eigen kracht zich ontwikkelt tot geestelijk leven, een „rechte“ richtlijn te trekken, die uitkomt bij de belijdenis van de Souvereiniteit Gods.

Even later:

Zoolang men de andere brochures laat bestaan, zal de eene de andere tegenspreken.

Op diverse punten.

Maar vooral op dit punt van het geloof in God.

De brochures I en II spreken niet van God.

De naam Gods is er zelfs niet in te vinden.

Brochure III levert een zuiver Heidensche Staatsleer en geeft slechts één keer, en dan nog in een noot onder aan blz. 10 den naam Gods te lezen.

Bij brochure IV begint de draai.

En V is dan heel vroom in haar bewoordingen.

De richtlijnen zijn niet bepaald recht. En ons vertrouwen in de N. S. B. wordt er nog minder op dan 't reeds was!

Dit draaien van I, II, III naar IV en V heeft men bij de N. S. B. wel gevoeld.

Maar men verklaart dit door een citaat aan te halen van Dr Colijn, die terecht in „Saevis tranquillibus in Undis“ schrijft, dat de toepassing der Schriftuurlijke beginselen zich wijzigt in overeenstemming met den door God zelf in het leven geroepen gewijzigden volkstoestand en met de behoeften van onzen tijd. (Colijn, p. 48.)

Maar met dit citaat kán Mussert zich niet dekken! Want Dr Colijn heeft 't oog op in den loop der tijden veranderlijke toepassing van onveranderlijke en onveranderde beginselen!

Maar Mussert geeft in brochure V geen nieuwe toepassing, naar de eischen van de gewijzigde tijdsomstandigheden van onveranderde en onveranderlijke beginselen!

Verre van daar!

Ten eerste is 't vermetele bluff, om een citaat van Colijn, waarin van in den loop der eeuwen veranderde toepassing van beginselen gesproken wordt, toe te passen op een beweging, die haar beginselen verdraait na een tijdperk van drie jaren!

Dat is niet wat Dr Colijn op 't oog heeft.

Dat is de huik naar den wind hangen.

Ten tweede is dat dus politieke slimmigheid en toepassing van het spreekwoord, dat men meer vliegen vangt met stroop dan met de zure azijn.

De zure, wansmakende beginselen van de derde brochure maakten de Christenen in Nederland „kop-schuw“.

Handig zet men nu brochure V in elkaar, — een gewezen Calvinist moet zich o.i. daarvoor hebben geleend — en nu loopt men met de strooppot en roept de Christenen op, „hun hooge taak“ te beseffen en te volvoeren in dienst der N. S. B.

Men lette vooral hierop:

Of is het geen bedrog, als men zegt, dat de vijfde brochure concretiseert wat in III staat, terwijl ze op vele punten precies het omgekeerde brengt van wat de derde leerde?

Is het geen bedrog als men zich voordoet als heel Christelijk, en termen gebruikt, die men aan de Christelijke levensbeschouwing ontleent en onder-tusschen daarin een beteekenis legt, die ze nooit hadden.

Als men spreekt van „God“, verstaat men onder dien naam niet den God des Bijbels, maar den „god“ van Hegel.

Als men spreekt van volksinvloed, bedoelt men daarmee niet den gewonen invloed van het volk op de regeering des lands, maar een soort poppenspel als in Duitsland en Italië, waar Rijksdag en Kamer van Volksvertegenwoordiging niets te zeggen hebben.

En men speelt zijn valsche spel.

Wie op dat „concretiseeren“ let, haalt zijn schouders op over de valsche manoeuvre van het „vervallen-verklaren“ van brochure III.

Zesde hoogleeraar.

Terwijl ik dit schrijf, is nog niet bekend, wat de generale synode zal doen ten aanzien van den zesden hoogleeraar te Kampen. De curatoren hebben — gelijk thans publiek is meegedeeld — in meerderheid zich in beginsel daarvoor uitgesproken; en de minderheid sprak dit niet tegen. In „De Reformatie“ heb ik over deze aangelegenheid nog niet gehandeld; een voornemen daartoe heb ik ook niet. Waar evenwel de zaak algemeene belangstelling heeft, moge ik hier een oriënteerend artikel van Dr K. v. Anken in „Deiftsche Kb.“ doorgeven:

Met dankbaarheid zal men gelezen hebben, dat de aangewezen verzorgers van de Theol. School over den nieuwen leerstoel een voorstel aan de Generale Synode zullen aanbieden. Wat dus spontaan uit den boezem der Kerken opkwam en blijkens de bij Prof. Schilder ingekomen giften voor dit doel bij menigeen groote sympathie vond werd zoodoende in de rechte bedding geleid. Het gevaar, dat anders toch zou dreigen, dat dit punt een liefhebberij-kwestie zou worden van enkelingen, is daarmede gekeerd.

De Theologische School is de school der Kerken en de Kerken in Synode vergaderd, daarbij voor-geleucht door Curatoren en Hoogleeraren zullen te beslissen hebben, wat gedaan moet worden om voor-ziening te treffen in de onderhavige kwestie.

De beweging voor den 6en hoogleeraar vindt haar aanleiding in het feit van de afschaffing van het lectoraat. Men wete, dat tot het moment, dat Dr Esser zijn 70e levensjaar voldeinde, aan dezen het onderwijs in de Griekse taal en letterkunde alsmede in de Latijnsche taal en letterkunde was opgedragen. Bij het afscheid heeft prof. Greijdanus, die zich tegen de afschaffing tot het laatste toe heeft verzet, zijn spijt over dit curatorenbesluit kenbaar gemaakt en tegelijk de gedachte geuit, dat naar zijn meening de School het meest gediend zou zijn met niet slechts een lector maar een hoogleeraar voor die vakken. De groote noodzakelijkheid voor de a.a. dienaren des Woords om na het gymnasium dieper en verder ingeleid te worden in de „classieken“, wilde hij er mee uitspreken.

Ongetwijfeld heeft de Hooggeleerde ook zelf niet kunnen vermoeden, dat zijn opmerking een antwoord zou vinden als sindsdien gegeven is. Maar dat het hem zal hebben verblijd staat vast. Ondertusschen is het fonds, waarvoor prof. Schilder het adres is, aangegroeid tot f 13.040,90. Ongetwijfeld een bewijs, dat deze actie in onze kringen groote sympathie vindt.

Alleen het is te hopen, dat niet slechts sympathie maar het belang van de opleiding onzer dienaren hier tot beslissingen mag leiden.

Het lijkt mij toe, dat in verband met de vraagpunten, die heden en in de toekomst aan de orde komen, de toerusting voor onze a.s. predikanten zoo goed mogelijk moet zijn. En als curatoren met de huidige situatie voor oogen aan de Synode voorstellen terug te keeren op hun schreden, zal ongetwijfeld de „meeste“ vergadering der Kerken dat verzoek inwilligen.

Dat de curatoren Kaajan en Meijster zich openlijk ten gunste van deze beweging uitspreken, geeft goeden grond tot de conclusie, dat het nog onbekende voorstel in de richting gaat door prof. Greijdanus be-geerd.

Na de beslissing van de Synode kan dan de spontane actie, die tot hertoe uiting vond in de naar prof. Schilder gezonden giften, overgaan in een meer georganiseerde actie, die de wegen zal vinden, waarlangs de benodigde gelden zullen worden gevonden. Dan is het een zaak van de Kerken zelf.

En zoo behoort het.

Moge God de komende Synode leiden om ook in deze aangelegenheid een eenparige beslissing te nemen.

Jan kennen.

Ik knip uit „De School met den Bijbel“:

Een gezelschap geleerde heren zit bijeen. Daar stelt er een de vraag: Wat moet ge kennen, om aan Jan Latijn te leren? Natuurlijk zeggen allen: Latijn. Allen, op één na. Daar steekt een Amerikaan zijn neus in de lucht en roept: Dan moet ge Jan kennen!

K. S.

Generale Synode der Gereformeerde Kerken.

De derde zitting.

Zendingzaken.

De Generale Synode der Geref. Kerken heeft in haar Vrijdag te Amsterdam gehouden derde zitting na eenige discussie besloten voor den arbeid van Dr E. Verwiebe, die in dienst der Rijnsche zending werkt en wiens werk ernstig belemmerd wordt, een bedrag van duizend gulden uit te trekken. Een zelfde bedrag trok de Synode uit als jaarlijkse toelage voor de exploitatie van het Geref. Zendingstijdschrift „De Macedoniër“, waarvan het voortbestaan door de ongunst der tijden in gevaar is gekomen. Aan het Chr. Javaansch Boekenfonds, het z.g. Drukfonds, zal de Synode als haar daartoe een gemotiveerd verzoek bereikt, na inzage van de boeken en bescheiden over de jaren 1932-1935, eveneens een toelage schenken.

Het voorstel om de Java-Soembafilm over te nemen van het desbetreffend comité en onder te brengen bij het Zendingsbureau der Geref. Kerken, dat te Den Haag is gevestigd, werd op verschillende gronden bestreden door de hoogleeraren Prof. Dr J. Waterink, Prof. Dr G. Ch. Aalders, beiden van de Vrije Universiteit en Prof. G. M. den Hartogh van de Theol. School te Kampen en bij de leden Dr D. Hoek van Enkhuizen en Dr J. Douma van Arnhem en de ouderlingen J. P. Weerstra van Witmarsum en R. Zuidema van Gosa. Na verdediging door den zendingdeputaat, Dr W. Breukelaar van Santpoort, verworpen.

De A. Scheele van Kapelle-Biezelinge bracht rapport uit over het Zendingblad der Geref. Kerken en den Zendingskalender. Beide uitgaven hebben over de afgelopen 3 jaar een winst opgeleverd resp. van ruim f 93.000.— en ruim f 10.000.—

Ingewilligd werd het verzoek van den kerkeraad van Middelburg in samenwerking met deputaten voor de zending van de samenwerkende provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, om voor de medische zending te Magelang steun te mogen ontvangen. Het subsidie zal worden verhoogd tot een maximum van f 7.000.—

Ook willigde de Synode in het verzoek van deputaten voor de Soembazending vanwege de Geref. Kerken van Groningen, Drenthe, Overijssel en de Graafschap Bentheim en Oostfriesland om steun te mogen ontvangen voor den Schooldienst op het zendingveld tot een maximum van f 4.000.— per jaar.

De Kerken in Ned.-Indië.

Namens deputaten voor de verzorging van de ver-atrooide Gereformeerden in Ned. Indië bracht Dr W. G. Harrenstein van Santpoort verslag uit. In Ned. Indië zijn momenteel elf Geref. Kerken, die 2.287 belijdende, 88 inwonende en 190 volwassen doopleden tellen, met totaal 2096 kinderen. Totaal 4661 leden. Deze leden brengen voor de instandhouding van het kerkelijk leven een bedrag bijeen van ongeveer f 100.000.— per jaar en voor de diaconie, de evangelisatie en de zending ongeveer f 50.000.— 8 kerken ontvangen van deputaten steun. De Geref. Kerken in Ned. Indië hebben een eigen Kerkblad, een eigen Jaarboek, een eigen preekenserie en een eigen evangelisatieblad, terwijl zij een actief aandeel nemen aan de uitzending van radio-kerkdiensten. Er zijn 12 predikanten. Bandoeng alleen heeft 2 predikanten. In Soerabaja is aan een tweeden predikant groote behoefte. Het college van deputaten leed een verlies door den dood van den heer A. W. F. Idenburg. Gehoord het rapport, dat ouderling G. M. A. Laarsoes van Bandoeng over het rapport van Dr Harrenstein uitbracht, besloot de Synode deputaten onder dankzegging voor hun arbeid te dechargeeren, opnieuw deputaten te benoemen en de kerken uit te noodigen op een gewonen Zondag in het jaar voor dit werk een volle collecte te houden. Aan de te benoemen deputaten zal ook wederom de zorg over West-Indië opgedragen worden.

Een breede discussie werd gevoerd over het verzoek van de Part. Synode van Overijssel, dat de Generale Synode zou uitspreken bij welke kerk belijdende en doopleden behooren gerekend, die in militairen dienst zijn, alsook die leden die gedurende langere tijd ver-moeten op een andere plaats dan waar zij Zondags zijn. T.a.v. het eerste besloot de Synode aan deputaten voor de geestelijke verzorging der militairen te ver-zoeken een uniforme regeling te willen ontwerpen voor

het kerkelijk weede betre worden op h burgerlijk de behooren.

Ingevolge Noord-Brabant evangelisatie kerken een k

Naar aank van Ulrum, e scheiding van nemen in Ul de Synode ui behoort.

Aan het v en advies in vericht onde emtrek van f voldoen.

Namens de voor de bevoe bracht Dr W. Deputaten

gaan en tot d het verzoek g we de punte enheid mocht aien vonden met nieuwe v de discussie o Dr K. Schilder Dr K. Dijkve van Amsterda die over het De Synode be

benoemen, v en en het ge de Generale S correspondenti

De voorzitte den dank der vertolkte de d at op de ge

Nadat oude naar grenakw voorzitter de Dr K. Dijk

De prases, de zitting op g as gevierden sich blijkens H als niet schaa

Heeren een va vrouwe in de en zegen des en telegram v

naarna de ve en het Wilhe Een telegram

Dr D. P. Koo ad der Synode at ridder in d

Ook verzond wensch aan de arbeiders in v school te Djok adering komt

Bij de ingek Synode-leden f Dr W. H. v. Generale Synod

ich zullen uit en, die tegenw genade, de plu en Christus, d

het genadeverbe de erkenning va diend en de venschen dat

aar voor dat i un advies aan at voorstel zal

De voorzit Dr A. G. Ho school te Kamp alplaats inatem

alschriften, als Hierna brach

als secretaris v az uit over de Aan dit versl

der vorderde. an dit colleg Boekstra, groot

atorium biedt en dubbelal am neraal-zitting

Het verslag Dr A. G. reren Prof. I Schilder.

ook maakt he er curatoren. D tas, ontviel aan

chouten, thans en ernstige zie en Dr G. Dicme

U. J. de Groot t Beeststerzwaag

ut 10 jaar met

men. Dr K. I

residentia en he

het bereiken va

ector neer, nu

van de School c